

Christian Ravn Haslam
Faglærer ved Datauddannelserne,
Tech College Aalborg & Ph.D.
Studerende i Studenterdrevet
Innovation ved Center for
Interaktive Digitale Medier
og Oplevelsesdesign, Institut
for Kommunikation, Aalborg
Universitet

Lona Bach
Udviklingskonsulent
ved SOSU Nord,
Sygeplejerske og Master
i læreprocesser

**Thomas Vrangbæk
Thomsen**
Forretningsudvikler
ved Tech College Aalborg,
Cand. Mag. Computer Science
& Humanities

nKNOWation

et sundhedsteknologisk
innovationssamarbejde mellem
to nordjyske erhvervsskoler

Denne artikel formidler og reflekterer over resultaterne fra den seneste evaluering af nKNOWation – et tværinstitutionelt undervisningsforløb, hvis formål er at fremme sundhedsteknologisk innovationstænkning hos erhvervsskoleelever. Artiklen præsenterer og diskuterer det, styregruppen anser som de væsentligste erfaringer fra evalueringen, samt resultater, der kunne være interessante at undersøge nærmere fremadrettet. Hensigten er at bidrage til den fundamentale diskussion om innovationsundervisning gennem formidling af resultater fra, og med særlig fokus på, erhvervsuddannelser. Ligeledes er hensigten at belyse værdien af tværfaglige undervisningsforløb til udvikling af innovationsfag.

”Glem Vækstforum og alle mulige akademiske tænketanke. Giv nogle flere penge til arrangementer som det her – fordi det rykker. Her er 15 ideer, som jeg kunne tage direkte og lave om til nye produkter, fordi det er praktikere, som arbejder med det.”

*Lasse Thomsen, LT Automation
nKNOWation 2015, dag 2, oplæg om vigtigheden
af tværfagligt samarbejde.*

Gennem det seneste årti er der kommet stigende fokus på vores arbejdsstyrkes evne til at være innovativ og nytænkende og derigennem sikre Danmarks konkurrenceevne på den globale arena. Dette gælder særligt inden for en række udvalgte indsatsområder, hvor Danmark ønskes at ligge forrest i feltet (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2012, s. 15).

På uddannelsesområdet har det betydet en mere proaktiv rolle i udviklingen af innovationsfag samt nye faglige fokusområder hos uddannelsesinstitutionerne (ibid., s. 27-28). Helt konkret har dette medført, at der er blevet prioriteret midler til udviklingsprojekter. Et eksempel herpå er opstart og drift af projektet *nKNOWation*. Projektet er led i et større tværinstitutionelt samarbejde mellem Tech College Aalborg og de Sociale og Sundhedsfaglige Uddannelser i Nordjylland, og det har, ud over at være et tværfagligt undervisningsforløb, til hensigt at fremme innovationskompetencer hos erhvervsskoleelever samt udforske de eksisterende grænser mellem forskellige fag.

Formålet med denne artikel er at beskrive projektet samt formidle de væsentlige resultater fra den seneste, generelt positive, interne evaluering¹ af forløbet, der er afviklet for tredje gang i efteråret 2015. Hensigten er at bidrage til diskussionen om innovationsundervisning i et erhvervsuddannelsesperspektiv. Dette sker med afsæt i erfaringer

¹ Den interne evalueringsrapport er ikke udarbejdet med henblik på ekstern formidling eller særlig egnet hertil, hvorfor vi vælger at opsummere og formidle dets væsentlig pointer i artikelform.

fra *nKNOWation*-forløbet som et alternativ eller supplement til den mere traditionelle undervisning om innovation, der også benyttes på mange uddannelser, herunder dem, som er repræsenteret på *nKNOWation*.

I det efterfølgende beskriver vi kort baggrunden for udviklingen af *nKNOWation*-samarbejdet samt inspirationen til selve forløbets struktur. Dernæst beskriver vi selve forløbet, herunder hvordan det afvikles, samt det konkrete evalueringsarbejde, der blev foretaget af styregruppen i forbindelse med sidste års workshop. Slutteligt opsummeres og diskuteres de resultater, som styregruppen fandt mest relevante i forbindelse med denne evaluering. Der konkluderes på, hvorvidt *nKNOWation* og lignende tværfaglige initiativer synes at tilbyde uddannelserne noget ud over det, de ville kunne opnå på egen hånd, som samtidig i nogen grad retfærdiggør dets omkostninger.

Baggrund og udvikling

I 2011 identificerede Tech College Aalborg (TCAA) og de Sociale og Sundhedsfaglige Uddannelser i Nordjylland (SOSU Nord) hver for sig en accelererende anvendelse af velfærdsteknologi i hele sundheds- og plejesektoren og ønskede derfor, med hver sit udgangspunkt, at intensivere indsatsen på dette område. Dette førte til et løst samarbejde om udforskning af emnet velfærdsteknologi, der i 2012 ledte til en formel samarbejdsaftale mellem SOSU Nord og TCAA. Innovationsworkshoppen *nKNOWation* (der frem til 2014 gik under navnet X-Faktor) er ét ud af en stribe tiltag, der er opstået som resultat af denne aftale.

nKNOWation er designet med inspiration hentet fra bl.a. Lotte Darsøs tanker om innovationspædagogik (Darsø, 2011) og Lene Tanggaards om kreativitet (Tanggaard, 2008), som er blevet koblet med ideer fra lokale virksomheder. Det er typisk virksomheder, der enten direkte aftager elever fra TCAA eller SOSU Nord, eller virksomheder, der har udvist særlig interesse for innovationsforløb som sådan eller specifikt for sundhedsteknologi. Den didaktiske model for workshopens læringspraksis er inspireret af Den Kreative Platform (Hansen & Byrge, 2008) om end i en noget løsere og knap så styret form. Konceptet bygger således på ideen om at bringe flere fagligheder i spil og skabe rum for at arbejde kreativt med en reel problemstilling, så det etablerede kompetencekryds ville give grobund for nogle bedre og mere innovative løsninger, end hvad hver faglighed havde kunnet hver for sig (Darsø, 2011, s. 50-52; Hansen & Byrge, 2008, s. 59-60; Tanggaard, 2008, s. 15). Grundlæggende set tager nKNOWation udgangspunkt i innovation som en form for målrettet kreativitet, altså at man bevist og målrettet benytter forskellige former for kreative processer til at skabe værdi inden for et eller flere specifikke områder. Dette er bl.a. årsagen til, at der arbejdes med konkrete og reelle problemstillinger, samt at der er tale om en praktisk workshop og ikke et teoretisk kursus. Målet er at fremelske kompetencerne og lysten til at arbejde på denne måde og ikke blot at berette om det.

På mange måder bygger nKNOWation på ideer og principper, som er lånt fra lignende workshops afholdt på Aalborg Universitet (AAU) og University College Nordjylland (UCN), som eksempelvis WOFIE, U-CrAc og Solution Hub. Flere af styregruppens medlemmer beskæftiger sig bredt med innovationsundervisning og er involverede i disse forløb i større eller mindre grad. Alle har en positiv opfattelse af forløbenes effekt på de studerendes lyst til at samarbejde på tværs. Dette affødte en nysgerrighed om, hvorvidt de samme principper ville kunne anvendes blandt erhvervsuddannelser.

Således opstod et ønske om at oversætte disse koncepter om innovationsundervisning til erhvervsuddannelser, men hensigten var også at afprøve, hvad der ville ske, når man satte eleverne i en situation, hvor de havde behov for at forstå et problem, der rakte ud over deres eget fagområde. Hypotesen var, at det ville medføre øget indsigt og respekt for egen og andres faglighed og give dem en positiv oplevelse af tværfagligt samarbejde samt en oplevelse af, at man kan være innovativ, selvom det ikke traditionelt anses som en del af ens faglige kultur.

Dermed anses et uddannelsesforløb, hvis hensigt det er at fremme innovationstænkning hos eleverne, at have til

opgave at opbygge og fremme de rette holdninger og den rette åbenhed, i lige så høj grad som de har til opgave at viderebringe konkret viden og færdigheder om innovation og entreprenørskab. De grundlæggende værdimæssige antagelser er, at eleverne sættes i stand til at udforske og afprøve deres faglige viden samt deres evne til at se nye muligheder for derefter at omsætte ideerne til værdi. Derigennem udvikles den holdning, at de hver især kan være med til at skabe forandring og innovation, noget, der forhåbentlig kan blive en værdifuld samfundsmæssig ressource allerede under forløbet og i særdeleshed, når den overføres til arbejdslivet (Lund & Jensen, 2011).

Disse overordnede ideer førte til udviklingen af en drejebog for nKNOWation, som, ud over at danne udgangspunkt for det praktiske arbejde med forløbet, også blev fundament for det efterfølgende evalueringsarbejde. Innovationsworkshoppen blev afholdt første gang i september 2013 og gentaget hvert år derefter med små ændringer og tilpasninger, som alle afspejles i drejebogen.

nKNOWation-forløbet

Selve forløbet afvikles som en workshop, hvor eleverne er inddelt i klynger af ca. 40 personer. Hver klynge er igen opdelt i 5-6 grupper på mellem 6 og 8 erhvervsskoleelever. Hvert klyngelokale er indrettet med et område til hver gruppe samt et lager af forskellige materialer og redskaber, der kan bruges i den kreative proces. Faste bestanddele er post-it-sedler, farver, karton, modellervoks og lignende basale kreative remedier, men det nøjagtige indhold justeres, alt efter det emne der arbejdes med. Der er typisk 3 facilitatorer og heraf altid mindst én erfaren facilitator, normalt en fra styregruppen, knyttet til hver klynge.

Eleverne arbejder tværfagligt og sammensættes forud for workshoppen på tværs af uddannelser, køn, alder og kultur. De bidrager hver især med deres faglige viden og erfaringer i gruppearbejdet. Fra TCAA deltog i 2015 elever fra Smede-, Maskin-, Teknisk Design samt IT, Web og Medie uddannelserne, mens der fra SOSU Nord deltog elever fra uddannelserne til social- og sundhedsassistent (SSA) og pædagogisk assistent (PAU).

Grupperne kan få inspiration fra de faglige oplæg, der afholdes en eller to gange hver dag, samt fra forskellige eksperter inden for det pågældende tema. Sidstnævnte bevæger sig rundt mellem grupper og klynger og kan tilkaldes efter behov. Facilitatorernes opgave er, ud over faglig vejledning, at sørge for, at grupperne kommer i gang, at deltagerne kommunikerer med indbyrdes tillid og respekt over for hinanden, samt at processen ikke går i stå. Flere af de konkrete redskaber, der bruges til idegenerering, organisering og kombination af ideer samt til at få alle fagligheder i spil, er lånt fra Den Kreative Platform. Ofte er facilitatorernes rolle dog ikke anderledes end i enhver anden undervisningssituation, der benytter gruppearbejde. Normalt klarer grupperne sig selv langt hen ad vejen, hvorfor facilitatorerne i de fleste tilfælde primært indtager en mere vejledende rolle ud fra deres egen faglighed og erfaringer, når først processen er godt i gang.

Omkring to tredjedele inde i forløbet skifter arbejdet fokus fra at generere og udvikle en ide til at kunne præsentere den som et pitch til en potentiel investor. Der sker således en bevægelse fra innovation mod entreprenørskab, og denne del kulminerer i, at alle grupper præsenterer deres ide for et panel af dommere, der på hver sin måde er interessenter i forhold til temaet. Fokus er nu ikke kun på selve ideen, men også på dens realiserbarhed som produkt eller forretning. Dommerpanelet er sammensat af reelle investorer og repræsentanter for virksomheder, der arbejder med temaet eller relaterede teknologier.

Der holdes oplæg parallelt i hver klynge. Her er der to deltagere fra dommerpanelet, som vælger en vinderide fra hver klynge, og de udvalgte ideer konkurrerer mod hinanden i finalen, hvor de står over for det samlede dommerpanel og alle deltagerne. Præmier har indtil videre været symbolske, så det er primært æren, der kæmpes om. Dog giver dommerne ofte udtryk for, at de er parate til at indgå samarbejde med grupperne om ideer, de kan se et potentiale i. Det er sket to gange, at elever har modtaget direkte tilbud fra dommere, der er villige til at investere i deres ideer.

Evalueringsarbejdet

Vi anskuer grundlæggende innovation ud fra en systemisk kausalitetsforståelse og finder det dermed hverken relevant eller muligt at forsøge at måle en direkte kausal *effekt* efter så kort tid, om overhovedet. Vores tilgang til evalueringsarbejdet er inspireret af Ray Pawson og Nick Tilley's tanker om *Realistic Evaluation* (1997) samt Peter Dahler-Larsens *Virkningsevaluering* (Krogstrup & Dahler-Larsen, 2003, s. 51-79). Fokus blev lagt på procesevaluering af aktørernes konstruerede oplevelser af forløbet, frem for at forsøge at

identificere og vurdere en objektiv og direkte kausal effekt af denne i praksis. Til dette formål blev der identificeret følgende fire aktørgrupper, hvorefter der blev indsamlet kvalitative data blandt repræsentanter fra hver gruppe gennem enten korte interviews eller spørgeskema:

- **Styregruppen**, der foruden undertegnede m.fl. undervisere også inkluderer direktørerne fra begge deltagende institutioner (3 evalueringssamtaler og 5 interviews).
- **Deltagergruppen**, der udgør samtlige elever, der deltog i workshoppen (kvalitativt spørgeskema fra 124 respondenter af 150 adspurgte).
- **Facilitatorgruppen**, bestående af undervisere fra de repræsenterede uddannelser, som ikke er en del af styregruppen (kvalitativt spørgeskema fra 9 respondenter af 16 adspurgte).
- **Interessentgruppen**, der repræsenterer alle eksterne parter, som har deltaget, eksempelvis oplægsholdere, dommere, ekspertpaneler og vejledere fra relevante virksomheder og organisationer (12 evalueringssamtaler under forløbet).

Afsættet for evalueringen var forløbets drejebog², der i denne kontekst kom til at fungere som en form for improviseret programteori (Krogstrup & Dahler-Larsen, 2003, s. 60-69), da den ikke oprindeligt var skrevet med det formål. Drejebogens mål blev brudt ned til fire interesseområder, som hver aktørs data blev analyseret ud fra: *det praktiske samarbejde på tværs af institutioner og uddannelser, erfaringer og oplevelser med tværfagligt gruppearbejde, vidensoverførsel mellem uddannelser og erhverv, samt hvorvidt eleverne syntes at udvise innovativ og entreprenant adfærd*. Fokus var udelukkende på forløbets udførelse og ikke på det teoretiske eller ideologiske udgangspunkt.

Opsummering af resultater

De væsentlige resultater af den interne evaluering af nKNOWation 2015 gennemgås her ud fra de ovenstående interesseområder, som evalueringen har fokuseret på. Der er dog nogle overordnede data om deltagergruppen, som disse skal ses i lyset af.

Deltagergruppen var fra starten splittet med hensyn til deres holdning til forløbet. Deltagelse er ikke frivillig, men indgår som et element i de respektive uddannelsers innovationsfag. Allerede da deltagerne blev informeret om forløbet, gav 31 % udtryk for, at de syntes, det var spild af tid, og at de foretrak almindelig undervisning, 20 % var ligeglade med undervisningens form, og 49 % var positive over for ideen om at prøve noget andet end klasseundervisning.

Uddannelsesfordelingen var således, at 59 % kom fra SOSU Nord (Social- og Sundhedsassistenter & Pædagogiske Assistenter), og de resterende 41 % fra TCAA. Da Social- og Sundhedsassistenter og Pædagogiske Assistenter typisk ser sig selv i kommunal ansættelse efter endt uddannelse, var interessen for entreprenørskab nærmest ikkeeksisterende hos dette segment af deltagergruppen. Derimod var flertallet af elever fra TCAA's uddannelser (83 %) åbne over for tanken om at starte som selvstændig på et tidspunkt.

Kønsfordelingen var præget af en overvægt af kvindelige deltagere fra SOSU Nord (85 % Kvinder/15 % Mænd) mod en tilsvarende overvægt af mandlige deltagere fra Tech College Aalborg (16 % Kvinder/84 % Mænd).

Således var udgangspunktet for workshoppen en meget stereotyp opdeling af kvindelige sundheds- og pædagogiske uddannelseselever og mandlige håndværkere, hvoraf

omkring en tredjedel af det totale antal deltagere ikke ønskede at være der.

Samarbejde på tværs af institutioner og uddannelser

Samarbejdet mellem uddannelserne og i særdeleshed mellem institutionerne var en ting, som styregruppen indledningsvis antog, ville være en af de største forhindringer. Det viste sig imidlertid, at netop dette punkt, trods besparelser, dalende elevtal og erhvervsskolereform har kørt overraskende gnidningsfrit.

Evalueringen har vist, at medlemmerne af nKNOWations styregruppe er enige om, at det ikke har været væsentlig mere udfordrende at planlægge en tværinstitutionel workshop, end det ville være at gøre noget tilsvarende inden for egen institutions rammer. Fire femtedele (80 %) mente, det kunne sammenlignes direkte med at planlægge et vilkårligt andet kursus eller en workshop, der involverer mere end en underviser. Dog fremhæves det, at planlægning af et nyt forløb altid kræver lidt ekstra første gang, hvilket ses tydeligere i en tværinstitutionel sammenhæng. Grundlæggende set er den øgende afstand kombineret med manglende indsigt i de respektive uddannelsers øvrige aktiviteter og faglige mål med til at forlænge processen i starten, og mere end ved nye, interne tiltag. Til gengæld synes eventuelle forskelle mellem multi- og monoinstitutionel planlægning stort set at være udlignet, allerede anden gang et forløb skal afholdes, under forudsætning af at der ikke i mellemtiden har været stor udskiftning i styregruppen.

Dertil har det vist sig at være en fordel at lade undervisere følge deres respektive hold ved at lade dem indgå i facilitatorgruppen. Det er betydelig mere relevant at have en facilitatorgruppe, der kender deres elever og ved, hvordan de skal motivere dem, end udelukkende at benytte nogle, der er gode til, eller særligt glade for, en bestemt metode (som fx Den Kreative Platform). Deltagergruppen er, i sagens natur, meget heterogen, hvorfor stringent brug af en enkelt metodik tidligere har gjort mere skade end gavn. I de første forsøg med nKNOWation udvandrede næste 30 % af deltagergruppen efter den første halve time med fælles 3D-cases fra Den Kreative Platform. I 2015 var der stort set ingen (ud over enkelte sygemeldinger etc.), der forlod workshoppen. 3D-cases og lignende metoder benyttes stadig, men ikke længere i samme omfang og ikke i plenum. Det er nu op til de enkelte facilitatorer at vurdere, hvordan de vil arbejde med en given gruppe på et givent tidspunkt. Alle i facilitatorgruppen præsenteres forinden for et udvalg af redskaber, og alle byder ind med, hvad de i forvejen benyt-

² Da drejebogen efterhånden er temmelig omfattende, gennemgås den ikke nærmere her.

ter. En yderligere gevinst ved at benytte deltagende holds egne undervisere er rent økonomisk, da det holder antallet af ekstra mandetimer nede.

Den afgørende faktor, som styregruppens medlemmer peger på for denne type samarbejde, synes at være, at der er nogle formelle rammer og derigennem opbakning (og ikke mindst fleksibilitet) fra de involverede institutioners ledelser, samt at der er en stabil indre kerne af ildsjæle, der år for år driver projektet frem. Når dette er etableret, synes der ikke at være stor forskel hverken tidsmæssigt eller økonomisk på afholdelse af multi- eller monoinstitutionelle forløb af samme type³. Den centrale erfaring fra nKNOWation på dette punkt er således, at man ikke behøver gå på kompromis med pædagogiske og læringsmæssige mål for sådanne samarbejder på grund af økonomiske og ressourcemæssige begrænsninger.

Tværfagligt gruppearbejde

Langt størstedelen af medlemmerne af såvel deltagergruppen som facilitatorgruppen er enige om, at gruppearbejdet, der specifikt er designet til at være tværfagligt, har været en positiv oplevelse. Deltagerne forholder sig til deres indbyrdes forskellighed enten som en *fordel*, da det øger gruppens samlede viden, der kan sættes i spil over for problemet, eller som en *hindring*, når de ikke umiddelbart kan se, hvad netop deres faglighed kan bidrage med i en given situation. Både deltagerne og facilitatorerne oplever skift mellem disse ekstremer gennem hele processen. Næsten alle (deltagere og facilitatorer) bemærker dog, at der sker et skift i processen, når deltagerne holder op med at tænke så meget over, *hvad* de kan eller burde bidrage med, og blot begynder at deltage i gruppearbejdet. Når først dette sker, begynder flertallet at betragte forskelligheden som en styrke for gruppen. Her er det interessant, at deltagerne i den afsluttende evaluering lægger meget større vægt på gruppemedlemmers personlighed og engagement end på, hvilken uddannelse de kommer fra.

Hvor nemt og hurtigt en gruppe når frem til dette holdningsskifte, varierer meget. Jo mere ekstroverte gruppernes medlemmer er, desto nemmere har de ved at nå dette punkt. Grupper med flere introverte gruppemedlemmer har derimod behov for mere tid og måske også mere hjælp fra facilitatorerne. Ifølge facilitatorgruppen er der dog højest tale om enkeltpersoner, der efter første dag på workshoppen holder fast i, at de ikke har noget at bidrage med. Givet,

³ Det forudsættes, at deltagende institutioner ikke er geografisk langt fra hinanden, så der påløber omkostninger til transport og ophold etc.

at en tredjedel af deltagerne var negativt stemt fra starten, synes dette ikke overraskende. Efterfølgende gav 88 % af deltagergruppen udtryk for, at gruppearbejdet havde været en positiv oplevelse, 49 % kommenterede, at de syntes, det var lærerigt at skulle forklare andre (faggrupper) noget, de selv tog for givet, og 77 % syntes, at det var en fordel med forskellige faglige perspektiver i gruppearbejdet.

Dette tyder på, at den nøjagtige faglige sammensætning i forhold til temaet i et sådan forløb har mindre betydning for processen, end vi oprindeligt havde antaget. Deltagernes forskellighed, såvel fagligt som personligt, er det, der gør forskellen. Det at blande deltagere fra forskellige uddannelser og uddannelseskulturer er blot en nem måde at sikre en vis diversitet. Større faglig spredning stiller indledningsvist større krav til facilitering af processen, men omvendt kunne man forestille sig, at netop større faglig afstand fra hinanden og emnet, der arbejdes med, potentielt kunne gøre det lettere for deltagerne at sætte sig ud over ideen om, at det er kun er deres faglighed, de kan eller skal bidrage med.

Mellem uddannelser og erhverv

Lasse Thomsens citat i starten af denne artikel eksemplificerer ganske fint den generelle holdning, som interessentgruppen giver udtryk for, hver gang vi afholder nKNOWation. Der er typisk stor begejstring, både fordi der arbejdes direkte med at skabe ideer til kendte og reelle problemstillinger, som interessenterne har en direkte interesse i eller særlig viden om, og for selve de ideer, der produceres.

Når dette er sagt, har vi kendskab til meget få tilfælde, hvor enten deltagere eller interessenter arbejder videre med de ideer og tanker, der fødes under et nKNOWation-forløb.

Vi er i skrivende stund bekendt med én elev, der har søgt rådgivning og kontorplads hos iværksætterinitiativet IgangZ (www.igangz.dk) i Aalborg, samt to private virksomheder, der har tilbudt at arbejde videre med en ide sammen med en gruppe elever. Vi ved dog ikke, om eleverne har valgt at tage mod disse tilbud.

Flere interessenter fremhæver, at selve de ideer, der produceres, ikke er det vigtigste. Det er snarere det, at en ny generation af arbejdskraft begynder at tænke over problemer, som deres virksomheder og organisationer interesserer sig for.

Fra deltagernes synspunkt fremhæves det, at det forhold, at der arbejdes med reelle problemstillinger, der præsenteres af virksomheder og organisationer med en reel interesse i deres løsning, har en enorm betydning. Over halvdelen (58 %) mente i evalueringen, at netop dette var afgørende for deres engagement i workshoppen.

I lyset af ovenstående er der ingen tvivl om, at tiltag som nKNOWation er med til at skabe kommunikation mellem uddannelserne og forskellige praksis. Indtil videre synes gevinsten dog primært at være på uddannelsernes/elevernes side, da det fortsat er uklart, hvilken eller hvor stor værdi interessenterne egentlig får ud af samarbejdet.

Et umiddelbart positivt resultat kunne være, at der skabes større kontakt mellem eleverne, virksomheder og organisationer, som ikke nødvendigvis ville have stiftet bekendtskab med hinanden ad andre veje. Dette sker alene som direkte konsekvens af at samle elever og virksomheder i samme fysiske rum for at arbejde med det samme emne. Det er et simpelt virkemiddel, der nemt kan benyttes meget mere målrettet, end det hidtil har været tilfældet.

Tænke innovativt og være entreprenant

Hvorvidt den måde, deltagerne arbejder på, kan siges at være udtryk for en grad af enten innovativ eller entreprenant adfærd, er overvejende et teoretisk spørgsmål. Der er ikke nogen konsensus om, hvad det præcist indebærer at arbejde innovativt ud over ved at vurdere resultatets opfattede værdi og, derefter, tillægge processen betydning i retrospekt. Da nKNOWation ikke direkte har ført til noget håndgribeligt, der kan siges at have skabt reel værdi inden for sundhedsteknologi, eller har produceret et nævneværdigt antal deltagere, der efterfølgende er sprunget ud som entreprenører, kan vi ikke vurdere det på denne måde.

Forløbet er dog udviklet på basis af forskellige antagelser om færdigheder, der efterspørges af de respektive uddannelsers

aftagere, og som de vurderer, er relevante for innovation. Eksempler på begreber, der er nævnt i denne sammenhæng er: tværfagligt samarbejde, praksisnære problemstillinger, kommunikationstræning og kreativ idegenerering. Disse betragtes således som at stamme fra, og i nogen grad repræsenterer, fagpraksis (Haslam & Rosenstand, 2015, s. 67 og 69) og er alle indgået i konceptudviklingen af nKNOWation og dermed også i drejebogen, uden at der dog er opstillet konkrete mål for, hvordan de forventes at komme til udtryk.

Da der ikke er nogen målbare resultater, der direkte peger på hverken innovation eller entreprenørskab, kan vi ikke udlede noget om processen, ud over at den er designet ud fra og opfylder de ønsker, som vores repræsentanter fra fagpraksis og teorien, vi har benyttet, har peget på i forbindelse med innovationsprocesser.

Vores evalueringresultater har dog vist, at både deltagere og interessenter har en overvejende positiv oplevelse af nKNOWation og dets relevans. Ifølge deltagerne fremgår det, at 87 % var positivt stemt med hensyn til deres gruppes slutprodukt, og kun 2 % var negativt stemt. 52% mente, at de ikke ville kunne komme frem til et lige så godt resultat, hvis der var tale om almindeligt monofagligt gruppearbejde på deres respektive uddannelser. Dertil syntes 88 %, at gruppearbejdet var en positiv oplevelse, og kun 6 % var negative.

Dette synes at være en stærk indikator for, at eleverne følte, at de bidrog med gode løsninger til de konkrete problemer, de blev præsenteret for, samt at processen i de tværfaglige grupper har været god. Interessenterne synes, som nævnt ovenfor, at give udtryk for en tilsvarende begejstring, men dette er måske mindre sigende, eftersom de, i modsætning til deltagerne, selv har valgt at deltage.

Et interessant og uventet resultat, der dukkede op i evalueringen i deltagergruppen, var, at 48 % svarede, at de godt kunne tænke sig at starte egen virksomhed. Umiddelbart var dette ikke iøjnefaldende, da flere af eleverne fra uddannelserne fra Tech College har tradition for, på et eller andet tidspunkt, at drive egen virksomhed. Det viser sig imidlertid, at dette tal også dækkede over 34 % af social- og sundhedsassistenterne og hele 44 % af de pædagogiske assistenter. Her er der tale om sundhedsfaglige og pædagogiske uddannelser, der typisk stiler mod offentlig ansættelse og bestemt ikke har tradition for iværksætteri. Hvad disse tal præcis er udtryk for, vides ikke, men om ikke andet tolkes de som positiv respons på deltagernes oplevelser under forløbet – også selvom iværksættertrangen muligvis aftager igen, når den umiddelbare begejstring aftager.

Konklusioner

Overordnet set synes nKNOWation at bidrage med noget, som de enkelte uddannelser ikke formår hver især. Samarbejdet mellem elever fra forskellige uddannelser og uddannelsesinstitutioner opleves generelt som positivt af alle parter. Det giver øget respekt for andres faglighed og perspektiver samt en skarpere forståelse af egen faglighed og kompetencer i relation til disse. Det synes også at skabe en større interesse og nysgerrighed for at arbejde sammen med andre faggrupper fremadrettet. Ligeledes opstår en bevidsthed hos eleverne om, at de faktisk kan gøre en forskel, hvis de vil, og at de alle, uanset fagområde, har noget at byde ind med i en innovationsproces. Der har uden tvivl været fordele ved at sætte elever med forskellige baggrunde sammen, men det er interessant, at konstellationen af faglige baggrunde tilsyneladende har været mindre relevant.

Det er begrænset, hvor meget formidling mellem uddannelse og praksis der er tale om. Elever bliver opmærksomme på brancher, teknologier og problemstillinger, de muligvis ikke havde stiftet bekendtskab med tidligere. På tilsvarende vis kommer interessenter hjem med enkelte gode input og måske blik for nogle uddannelser, de ellers ikke havde forestillet sig, kunne være interessante for dem. Der er dog stadig tale om en formidling, der er iværksat af uddannelserne og som primært skaber værdi for uddannelserne og deres elever.

Eftersom samarbejde på tværs af institutioner ikke nødvendigvis behøver være væsentlig mere besværligt eller omkostningsfuldt, end det ville være at udvikle tilsvarende forløb hos en enkelt uddannelse, er denne type workshop et interessant redskab, der kan benyttes som skabelon for arbejde med andre fagområder og problemstillinger. Det afgørende i denne sammenhæng synes at være en stabil styregruppe, så intentioner, erfaringer og procedurer fra de første forsøg ikke går tabt fra gang til gang.

Hvorvidt der virkelig er sket et radikalt skift af perspektiv om iværksættertrangen hos SOSU-eleverne er uvist. Er det udtryk for, at de kunne forestille sig at starte noget ved siden af deres 'faste' arbejde, eller er der blot tale om et øjeblikks opløftethed oven på et par sjove dage? Dette er noget, der absolut synes værdt at undersøge nærmere fremadrettet. I mellemtiden kan erfaringerne fra dette forløb samt dets evaluering uden videre overføres til, og anvendes, andre steder i uddannelsessystemet.

Evalueringen kan ikke sige noget om, hvorvidt vi er kommet nærmere de overordnede mål, som regeringen har sat i forbindelse med innovationsstrategien. Dette ville kræve et

meget mere omfattende arbejde med denne type projekter inden for langt flere fag og over længere tid. Rent praktisk har det dog vist sig som en måde at give eleverne mulighed for at stifte bekendtskab med projektarbejde i en form, der kan siges at være mere praksisnær. Dels fordi den sammensætter deltagere på tværs af fagområder, og dels fordi den beskæftiger sig med reelle problemstillinger. Heri ligger selvfølgelig en antagelse om, at denne arbejdsform ligner det, man ser i virkelige innovationsprocesser. Selvom man skulle betvivle dette, mener vi dog fortsat, at projektet har værdi, i kraft af at de fleste fagområder trods alt involverer en grad af tværfagligt samarbejde, som eleverne her stifter bekendtskab med.

Litteraturliste

- Darsø, L. (2011). *Innovationspædagogik: Kunsten at fremelske innovationskompetence*. København: Samfundslitteratur.
- Hansen, S. & Byrge, C. (2008). *Den kreative platform*. Aalborg: Kreativitetslaboratoriet, Aalborg Universitet.
- Haslam, C. & Rosenstand, C. A. F. (2015). *Evaluering af innovationskapacitet i erhvervsrettede uddannelser*. CEPRA-triben, 18, 64-73.
- Krogstrup, H. K. & Dahler-Larsen, P. (2003). *Nye veje i evaluering: Håndbog i tre evalueringsmodeller*. (K. A. Nielsen, red.). Aarhus/København: Systime Academic/Hans Reitzels Forlag.
- Lund, B. & Jensen, J. B. (2011). *Kreativitet, innovasjon og entreprenørskab i det danske uddanningsystemet*. I: B. Lund, E. Lindfors, M. Dal, J. Sjøvoll, G. Svedberg, J.B. Jensen, S. Ovesen, B. Rotefoss, O. Pedersen & T. Thordardottir (red.) *Kreativitet, innovasjon og entreprenørskab i uddanningsystemene i Norden*. København: Nordisk Ministerråd. Lokaliseret på www.norden.org.
- Pawson, R. & Tilley, N. (1997). *Realistic Evaluation*. Los Angeles, CA: Sage Publications.
- Tanggaard, L. (2008). *Kreativitet skal læres! - Når talent bliver til innovation*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Uddannelses- og forskningsministeriet (2012). *Danmark Løsningernes Land*. Lokaliseret på <http://fivu.dk/publikationer/2012/danmark-loesningernes-land>.